

Vassdraget Osen – Vestre Hyen

Forvaltningsrapport 2011

Elveeigarlaget Osen - Vestre Hyen (EOVH)

Stamlaks klar for stryking, november 2011

Innhold

Sammendrag	2
Innledning	3
Finansiering	3
Utfisking av predatorer	3
Rognplantingsprosjektet	3
Oppbevaring av stamfisk i ventemerde	4
Rognplantingslokaliteter	5
Skjellprøvedata og oppdrettsandel	6
Lakselus	6
Evaluerings av gytebestanden 2011 - gytebestandsmål	6
Fangststatistikk	7
Vurdering – innsig av laks og beskatningsrate	9
Vedlegg	9

Sammendrag

Vitenskapelig Råd for Lakseforvaltning har fastsatt gytebestandsmålet for vassdraget til 1 029 kg hofisk. Under gytefisketelling 2011 ble det observert 625 gytelaks, hvorav 89 smålaks, 440 mellomlaks og 96 storlaks. I tillegg ble det observert 6 fisk med tydelige ytre kjennetegn som tilsa at de var oppdrettslaks, og 7 regnbueørret. Sammen med stamlaksen indikerer dette en gytebestand på minimum 662 individer. Snittvekt fra fangststatistikken 2011 er 4,87 kg. Med antatt 50% hofisk indikerer dette minimum 1 612 kg hofisk i gytebestanden. Dette er 56% over det fastsatte gytebestandsmål for vassdraget. Gytebestandsmålet kan derfor anses som oppfylt i 2011.

Rognplantingsprosjektet ble startet opp i 2010 og er nå over i driftsfase. Klekkeriet på Osen Gård er utvidet. Det har nå kapasitet til 23 par, som er den nødvendige kapasitet for produksjon av 150 000 øyerogn. Det ble fanget 37 stamlaks i 2011, hvorav 31 ble benyttet til stryking (15 hoer og 16 hanner). Totalt ble det befruktet ca. 140 000 rogn, hvorav 136 500 utviklet seg og ble plantet ut som øyerogn.

Samlede skjellprøvedata fra sportsfiske og stamfiske tilsier en oppdrettsandel på 5-8 prosent i 2011. Dette er noe høyere enn det anbefalte maksimumsnivå på 5 prosent. Det ble observert store mengder luseskadete eller sterkt luseinfiserte sjøørret og laks i fiskesesongen, både i fiske og under dykking. Dette er bekymringsfullt.

Det ble innrapportert 345 fangede laks i fiskesesongen 2011. Dette er den nest høyeste rapporterte fangsten siden 1968. Fangstene fordelte seg på 50 smålaks (14%), 243 mellomlaks (71%) og 52 storlaks (15%). Av de 345 fangede laksene ble 79 avlivet og 266 gjenutsatt. Gjenutsettingsprosenten var dermed 77%. Fordelt på størrelsesklasser ble 84 % av smålaksen, 75% av mellomlaksen og 81% av storlaksen gjenutsatt.

Summen av talte laks på gytefisketelling, avlivet fisk og stamlaks gir et minimum innsig på 741 laks. Fangstraten var dermed maks 47%. Fordelt pr. størrelsesklasse var fangstraten på smålaks 47%, mellomlaks 48% og storlaks 43%. Korrigert for gjenutsetting var beskatningsraten 11%. Beskatningsraten pr. størrelseskategori var 8% for smålaks, 12% for mellomlaks og 8% for storlaks. Dersom en hadde trukket den fisken som ble gjenutsatt fra den fisken som ble observert under gytefisketelling, så ville gytebestanden vært ca. 35 % mindre.

Innledning

Denne rapport er en kortfattet oppsummering av det forvaltningsarbeidet som er gjennomført i Vassdraget Osen – Vestre Hyen i EOVB regi i 2011. Rapporten er begrenset til kun å omhandle den rene forvaltningen av lakse- og sjørøretbestandene. Arbeid som er utført langs elvebredden for å forbedre tilgang til fiskeplasser, stier etc, samt innlandfiskeprosjektet er derfor utelatt.

Rapporten er å anse sluttrapport til Fylkesmannen og Mattilsynet for den rapporteringsplikt som følger av de godkjenninger / løyver / tilskudd som er gitt av dem. Sluttrapport fra LFI – UNI Miljø for rognplanting 2010 er ferdigstilt og kan fremskaffes til interesserte. Alle prosenttall i rapporten er rundet av til hele prosenttall.

Finansiering

Totalt er det brukt kr 157 000 til forvaltning i 2011. Kr 60 000 av disse er mottatt som støtte fra Fylkesmannen, mens de resterende kr 96 000 er gitt som gave fra Osen Gård og dens leietakere. I tillegg har EOVB medlemmer utført 635 dugnadstimer, og benyttet egen maskinpark / utstyr 69 av disse timene. Total dugnadsverdi er beregnet til minimum kr 186 000. Det er mottatt gaver verdsatt til totalt kr 60 000 i form av ny not til stamfiskmerd fra Svanøy Havbruk AS og rør fra Eikefjord Rør AS.

Utfisking av predatorer

Det ble gjennomført rettet fiske mot saltvannsfisk like utenfor elvemunningen i mars til juni. Fisket gir til tider store fangster, og fiskens mageinnhold tilsier at de beiter kraftig på utvandrende smolt. Den 24.5.2011 ble det for eksempel fisket 28 lyr som alle hadde smolt i magesekken. Fisket er tidkrevende men ansees som viktig for å holde predasjonen på smolten lavest mulig i den initiale sjøfasen.

Rognplantingsprosjektet

Rognplantingsprosjektet ble startet opp i 2010 og er nå over i driftsfase. Kultiveringsløyve for 2011 – 2014 ble innvilget av Fylkesmannen den 26.5.2011. Mattilsynet gjennomførte inspeksjon av klekkeriet den 13.12.2010 uten merknader. Mattilsynets godkjenning for fangst, oppbevaring og stryking av stamfisk samt oppbevaring av rogn og utplanting av øyerogn frem til og med 2014 ble utstedt den 24.5.2011.

Klekkeriet på Osen Gård er utvidet. Det har nå kapasitet til 23 par, som er den nødvendige kapasitet for produksjon av 150 000 øyerogn. Krav til rutiner ved driften av ventemerd og klekkeri er gitt i Fylkesmannens og Mattilsynets godkjenninger, og rutiner er utviklet for å ivareta at kravene etterleves.

Det ble fanget 37 stamlaks, hvorav 31 ble benyttet til stryking (15 hoer og 16 hanner). Totalt ble det befruktet ca. 140 000 rogn, hvorav 136 500 utviklet seg og ble plantet ut som øyerogn. Stamfisken ble dels fanget i fiskesesongen (13 stk), dels om høsten (24 stk). Alle ble fanget med stang. Vekten var fra 1,5 til 14 kg. Oversikt over stamlaksen og kryssingsskjema er vedlagt denne rapport.

Det ble søkt Mattilsynet om dispensasjon fra kravet om obduksjon/sykdomskontroll av stamfisken. Søknaden ble innvilget med krav om at fem lakser skulle obduseres. 32 stamlaks ble derfor satt tilbake i vassdraget i november/desember 2011. Resterende stamfisk ble avlivet og avlevert veterinær Inge Kaada ^V/Vestvet i Førde for BKD kontroll. Samtlige fisker var fri for BKD. Resultatet av kontrollen er vedlagt denne rapport.

Stryking av storlaks,
ca 3 liter rogn fra
en 9 kg hofisk

Stamlaks 2011, 13 kg

Oppbevaring av stamfisk i ventemerd

Godkjennelsene fra Fylkesmannen og Mattilsynet til oppbevaring av stamfisk i ventemerd er utstedt med en rekke krav til rutiner for å ivareta fiskehelse- og velferd, særlig grunnet risikoen for soppinfeksjoner.

For å sikre god fiskehelse er følgende gjort;

- Ventemerden er plassert i Svardalsvannet på en lokalitet hvor vannet er dypt og sirkulasjonen god.
- Noten er så dyp at laksen kan vandre ned til 10 – 12 meters dyp, hvor vanntemperaturen er lavere.
- Fisken ble inspisert for skader før den ble satt ut i ventemerden. Skadete fisk ble ikke satt i merden.
- De personene som inspiserte fisken før utsetting i merden, ble spesielt informert om hva man skal se etter, og mulige faremomenter.
- Skjellprøvetaking / merking ble ikke utført før fisken hadde utviklet gytedrakt.
- Fisken ble flyttet ved bruk av plastposer med vann og fraktkar i plast.
- Fisken er inspisert ukentlig, og temperaturen på 10 meters dyp er målt jevnlig.
- Ny not med større maskevidde for å sikre bedre vanngjennomstrømming er tatt i bruk.

Observasjoner 2011;

- Første fisk ble satt i merden 8. juni. Deretter ble fisk satt i merden fortløpende. Flere av fiskene var relativt nygåtte på elven da de ble fanget og satt i merden.
- Ingen fisk fikk soppinfeksjon.
- Fiskehelsen var god, og forble god helt til fisken ble avlivet/gjenutsatt i desember 2011.
- Ingen fisk døde eller fikk synlig nedsatt allmenntilstand i ventemerden.
- Temperaturen på 10 meters dyp er lavere enn i overflaten, og stiger relativt lite selv om temperaturen på overflatevannet stiger.

Rognplantingslokaliteter

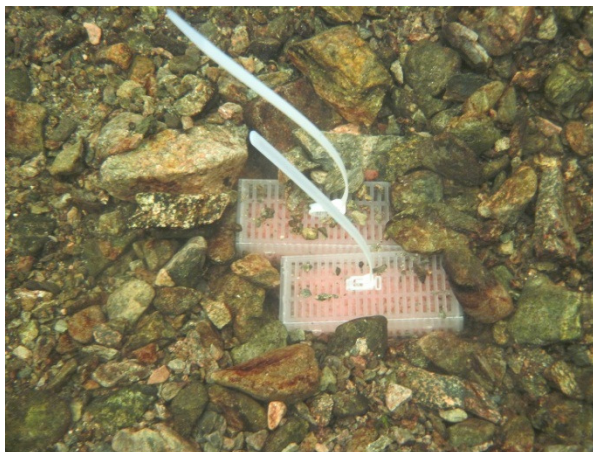
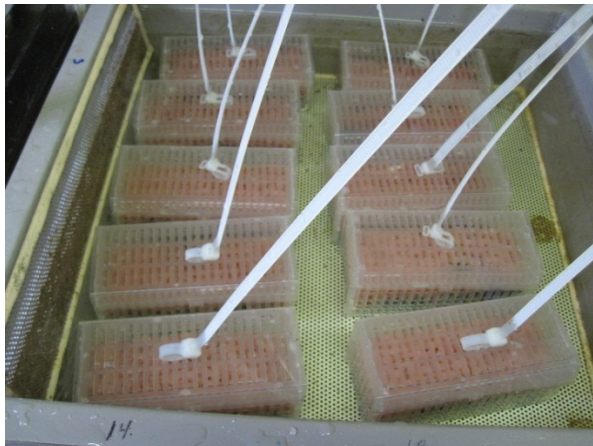
Øyeroggen ble plantet i januar og februar 2012, og ble fordelt på 12 lokaliteter (tabell 1 og figur 1). Mest rogn ble plantet oppstrøms Svarthumle samt ved Endestad og Storebru. Videre ble rognen plantet i utløpet av små sideelver og direkte i Vassetevatnet. Rognplantingen i innsjøer er ment som en pilot for å teste overlevelsen på rognen. Rognplanting ble utført i tre perioder. Rognen var av god kvalitet og lokalitetene som ble brukt er godt egnede som oppvekstområder for fiskeunger.

Tabell 1, Oversikt over lokaliteter med antall rognbokser og rogn plantet

Lokalitet	Antall rognbokser	Antall rogn pr boks	Totalt antall rogn
Svarthumle	60 (fordeling pr 100 m)	1 250	75 000
Sætelia (sideelv)	2 (sideelv Langedal)	1 250	2 500
Endestad	16 (utløp vatn)	1 000	16 000
Storebru	13 (hovedelv)	1 200	16 000
Eikevollen	6 (sideelv Storebru)	1 000	6 000
Osa	2 (sideelv v/Osa)	1 250	2 000
Vassetevatnet (lok.1)	4 (direkte i grusen)	1 000	4 000
Vassetevatnet (lok.2)	4 (to i kasser)	1 250	5 000
Vassetevatnet (lok.3)	2 innløp bekk	1 000	2 000
Neset (strømmen)	4 bokser i kasse	1 000	4 000
Holme (sidebekk)	2 innløp bekk	1 000	2 000
Neset (sidebekk)	2 innløp bekk	1 000	2 000
		sum	136 500

Figur 1, Oversikt over lokaliteter for rognplanting

Fra klekkeri til elv, januar 2012

Skjellprøvedata og oppdrettsandel

Det ble gjennomført jevnlig flytedykking gjennom hele året for å sjekke etter eventuelle innsig av oppdrettsfisk samt generell innsigsvurdering.

Samlede skjellprøvedata fra sportsfiske og stamfiske tilsier en oppdrettsandel på 5-8 prosent i 2011. De tilsier en oppdrettsandel på 5-8 prosent i 2011. Dette er noe høyere enn det anbefalte maksimumsnivå på 5 prosent. Skjellprøvene viser at alle laksene som ble vurdert som oppdrettslaks i fiskesesongen og dermed avlivet, faktisk var oppdrettslaks. Videre var det ingen gjenutsatte laks som etter skjellprøveanalyse viste seg å være oppdrettslaks. Dette tyder på at sportsfiskerne i vassdraget lykkes med å skille villaks fra oppdrettslaks. Fangst og skjellprøvedata er vedlagt denne rapport.

Lakselus

Det ble observert store mengder luseskadete eller sterkt luseinfiltrerte sjøørret og laks i fiskesesongen, både i fiske og under dykking. Dette er bekymringsfullt.

Evaluerings av gytebestanden 2011 - gytebestandsmål

Vitenskapelig Råd for Lakseforvaltning har fastsatt gytebestandsmålet for vassdraget til 1 029 kg hofisk.

Det ble den 18.11.2011 gjennomført gytefisketelling i vassdraget ved flytedykking utført av 3 dykkere. Sikten var moderat og vannstanden god for flytedykking. Gyting hadde pågått en stund, og deler av hofisken var allerede ferdig å gyte. Understående tall er derfor å anse som konservative minimumstall.

Det ble observert 625 gytelaks, hvorav 89 smålaks (15%), 440 mellomlaks (70%) og 96 storlaks (15%). I tillegg ble det observert 6 fisk med tydelige ytre kjennetegn som tilsa at de var oppdrettslaks, og 7 regnbueørret.

Fordelingen av observerte laks pr. størrelseskategori er tilnærmet lik med fangststatistikken. Dette indikerer at dykkerene er i stand til å vurdere størrelsen på gytefisken med tilfredsstillende nøyaktighet.

253 (40%) av laksene ble observert oppstrøms Gyrefossen, de resterende 372 (60%) nedstrøms fossen. Av de 253 oppstrøms fossen ble 56 observert i sideelven Sørrelva mens resterende 197 ble observert i hovedløpet. Det ble observert 20 laks oppstrøms Endestadvannet, hvilket indikerer at laksen benytter hele vassdraget opp til kraftstasjonen i Sagfossen.

Nedstrøms Gyrefossen ble 196 av laksene observert ved Osen Gård, 155 i Svardalen og 21 på Osa. Laks ble observert på alle gyteområder i vassdraget, hvilket indikerer god spredning på rognen.

I tillegg til ovenstående tall kommer de 31 laksene som ble benyttet som stamlaks.

Sammen med stamlaksen indikerer dette en gytebestand på minimum 662 individer, sannsynligvis er det reelle antallet 10-20 % høyere grunnet begrenset sikt og det faktum at man på deler av elvestrekket burde vært 4 – 5 dykkere for å få full oversikt. Snittvekt fra fangststatistikken 2011 er 4,87 kg. Med antatt 50 % hofisk indikerer dette 1 612 kg hofisk i gytebestanden. Dette er 56 % over det fastsatte gytebestandsmål for vassdraget. Gytebestandsmålet kan derfor ansees som oppfylt i 2011.

Spredningen på gytefisken tilsier imidlertid at det fremdeles er potensiale for jevnere fordeling mellom oppstrøms og nedstrøms Gyrefossen. Med 67 % av totalt oppvekstareal oppstrøms fossen er det vesentlige fordeler å hente ved jevnere fordeling av gytefisken. Videreføring av de fastsatte fangstbegrensninger i kombinasjon med rognplanting i øvre del vil forhåpentligvis bidra til å bedre fordelingen.

Fangststatistikk

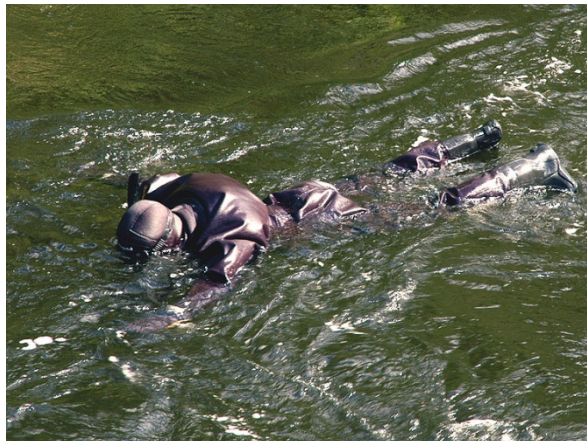
Det ble innrapportert 345 laks i fiskesesongen 2011. Dette er den nest høyeste rapporterte fangsten siden 1968 (figur 2). Fangstrapporteringen nedstrøms Gyrefossen ansees som fullstendig. EOVH har fått tilbakemeldinger som tyder på at rapporteringen oppstrøms fossen er noe mangelfull. Det var gode fiskeforhold i sesongen 2011, lange perioder med vannstand over normalen og vanntemperatur under normalen.

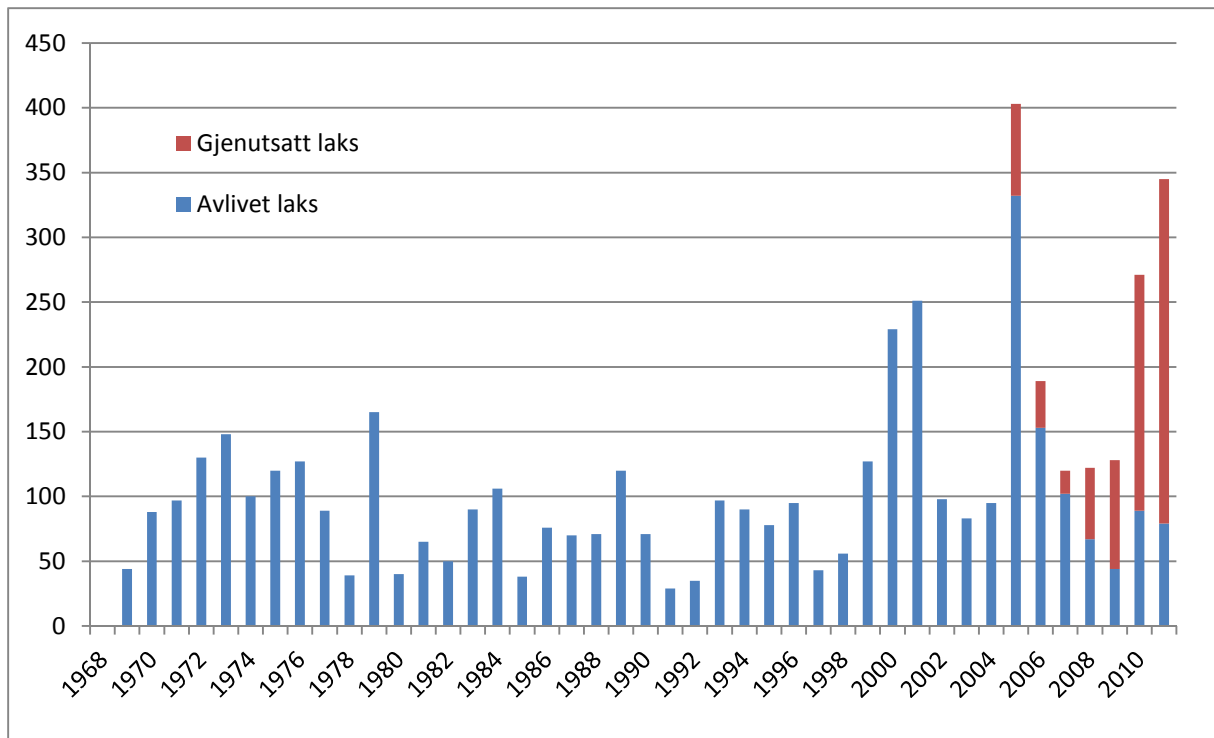
Fangstene fordelte seg på 50 smålaks (15 %), 243 mellomlaks (70 %) og 52 storlaks (15 %). (Figur 3).

Totalvekten på den fangede laksen var 1 680 kg. Total gjennomsnittsvekt var 4,87 kg. Gjennomsnittsvekten pr. størrelsesklasse var 2,14 kg for smålaksen, 4,67 kg for mellomlaksen og 8,44 kg for storlaksen.

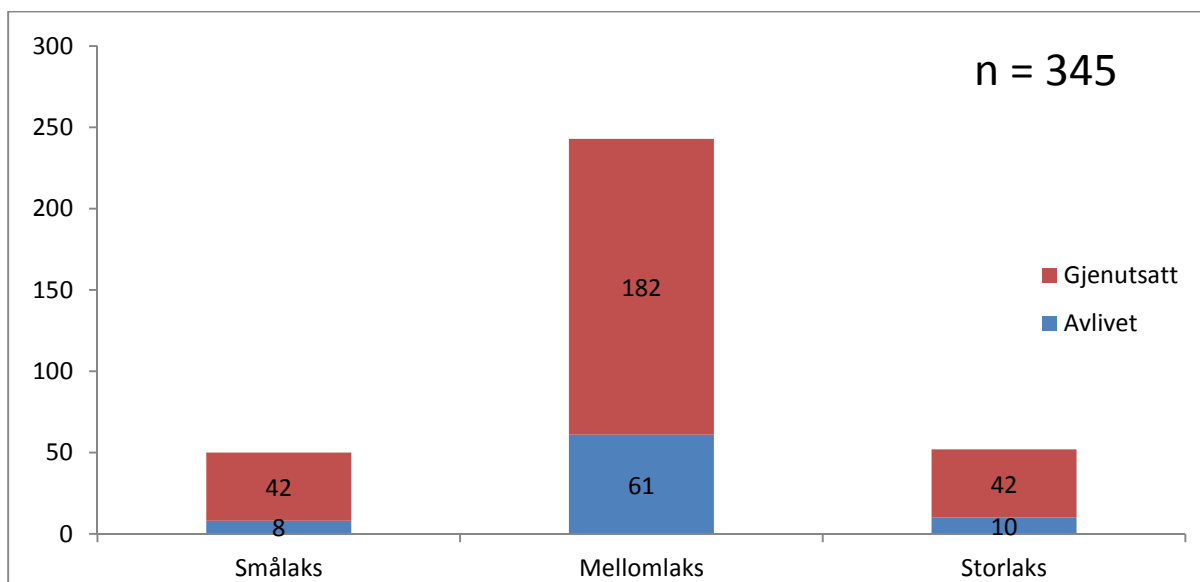
Figur 3 viser at av de 345 fangede laksene ble 79 avlivet og 266 gjenutsatt. Gjenutsetningsprosenten totalt var dermed 77 %. Fordelt på størrelsesklasser ble 84 % av smålaksen, 75 % av mellomlaksen og 81% av storlaksen gjenutsatt. De fastsatte kvotene gir et maksimalt uttak på 110 laks for hele elven pr. sesong. Dette betyr at selv i en så god sesong som 2011 velger sportsfiskerne gjenutsetting i en slik grad at kvotene ikke fylles.

Flytedykking
sommeren 2011

Figur 2. Fangststatistikk, laks 1968 – 2011

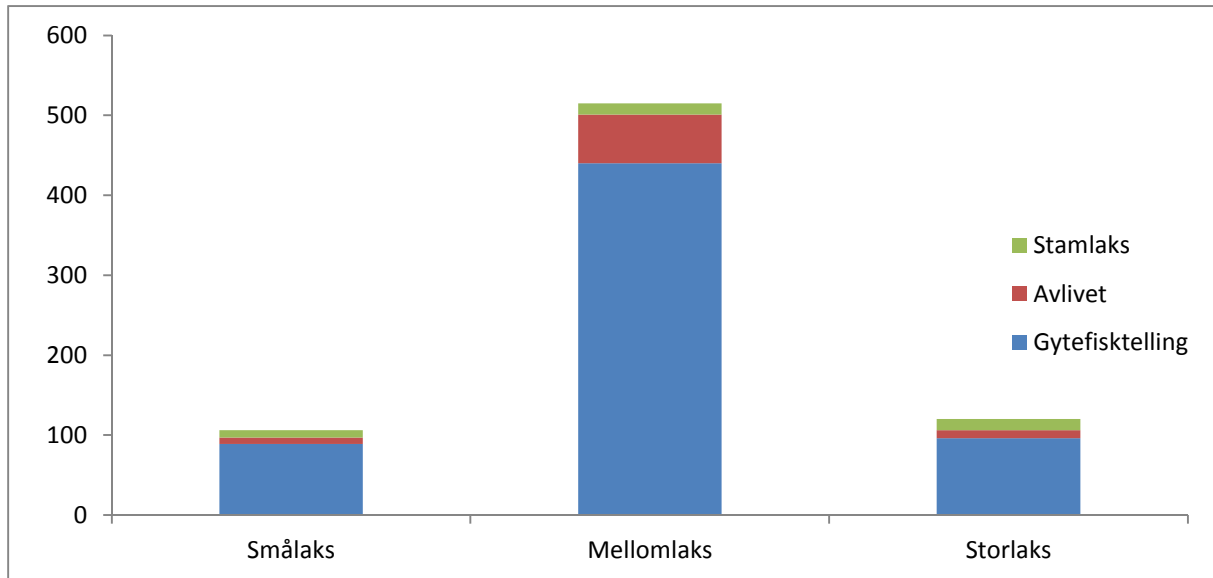

Figur 3. Fangststatistikk, fordeling på vektklasser 2011

Vurdering – innsig av laks og beskatningsrate

Summen av talte laks på gytedefisketelling, avlivet fisk og stamlaks gir et minimum innsig på 741 laks (figur 4). Fangstraten var dermed maks 47 %. Fordelt pr. størrelsesklasse var fangstraten på smålaks 47%, mellomlaks 48 % og storlaks 43 %.

Korrigert for gjenutsetting var beskatningsraten 11 %. Beskatningsraten pr. størrelseskategori var 8 % for smålaks, 12 % for mellomlaks og 8 % for storlaks.

Figur 4 Innsig av laks pr. kategori

Vedlegg

1. Rapport fra veterinærkontroll – Vestvet / Patogen
2. Fangst og skjellprøvedata 2011 fra LFI
3. Oversikt over stamfisk, kryssningsskjema